

POLITIET

Det kgl barne- og likestillingsdepartement
Pb 8036 dep
0030 OSLO

BARNE-OG LIKESTILLINGSDEP.	
Arkivkode:	i. 31.0
Dato:	20/8-08
Saksnr:	2006/6459d -044

Deres referanse
200604595

Vår referanse
2008/01408-2 772

Dato
15.08.2008

Høring - utredning om gjeldsregister i Norge

Politidistriktet har denne gangen valgt å sende to ulike svar, dette for å få frem alle synspunktene:

DEL I:

Behovet for et gjeldsregister

Et gjeldsregister vil innebære en særdeles stor informasjonsmengde i forhold til hva som er nødvendig for formålet: "begrense gjeldsproblemer blant private hushold". Det vil være krevende å skille forpliktelser i næring og private forhold. Andre forhold enn gjeldsmengde er like avgjørende, som usikkerhet mht arbeid og inntekt, markedsmekanismer, helse, ulykker, skilsmisser osv.

Dersom et gjeldsregister skulle opprettes foreslås det heller et "gjeldsofferregister" og da ivaretatt av det offentlige med en kombinasjon av opplysninger om betalingsmislighold og vesentlig og varig gjeldsforpliktelse. Det er etter vår oppfatning større behov for denne type registrering og også en videre anledning til å nyttiggjøre seg disse opplysningene i forebyggende øyemed. Med bedre oversikt over de som er utsatt for å bli gjeldsofre, eller er "gjengangere" på betalingsmislighold vil namsmannen/politiet i større grad kunne bruke dette for å målrette forebyggende/avvergende tiltak. Det oppfordres også til tilrettelegging for at politiets etterretningsvirksomhet kan rettes mot namsmannens kunnskap, eksempelvis gjennom at Indicia kan bruke SIAN som søkbar database. Dette vil kunne avdekke kriminalitet i større grad.

Det er svært ofte en gråsone mellom betalingsmislighold og kriminalitet (underslag, bedragerier, mv) som er vanskelig å gripe fatt i, først og fremst fordi det er manglende kunnskap om at saksøkte også er aktuell for etterforskning. Ved lensmannskontorer hvor saksbehandlerne innen tvangsfullbyrdelse også har kunnskap om politiets virksomhet og kjennskap til befolkningen kommer denne synergieffekten tydelig fram.

Vi har nylig hatt et godt eksempel på dette: En som nå er saksøkt for ikke å betale for leasede og kjøpte kjøretøy ble i 2007 domfelt (til over to års fengselsstraff) for bedragerier

Søndre Buskerud politidistrikt

Hurum lensmannskontor
Post: Postboks 1087, 3001 Drammen
Tlf.: 32 80 55 00 Faks: 32 80 55 01
E-post: post.sondre.busekrud@politiet.no

mv. Han er fradømt retten til å drive næringsvirksomhet. Ved en større driftsenhet hvor namsfunksjonen er adskilt fra politiets virksomhet er det lite trolig at en saksbehandler eller en politibetjent ville oppdage forholdet og ha muligheten til å vurdere nytt betalingsmislighold i forhold til straffelovens bestemmelser om f.eks. bedrageri.

Offentlig sektor innehar pr i dag mange opplysninger som er nødvendige for å målrette innsatsen mot gjeldsproblemer i private hushold. Noen av disse opplysningene finnes i politiets registre, noen hos namsmannen, noen hos skatte- og avgiftsmyndighetene, noen hos domsmyndighetene osv. Det er ønsket at opplysningsplikten/eller adgangen til å gi opplysninger lovreguleres med det formål å forhindre en for høy gjeldsbyrde og dermed også muligheten for tap hos kreditt-/finansieringskilden.

Mange gjeldsproblemer bærer preg av å være "arvelige" i den forstand at de videreføres gjennom en uheldig påvirkning i familier og under oppvekst. Videre er helse, sosiale og rusrelaterte problemer nærliggende utfordringer og viktig kunnskap. Helse- og sosialsektoren som besitter mye av denne kunnskapen har imidlertid et personvern som i mindre grad ivaretar samfunnsperspektivet, men er mer individrettet. Dette er i noen tilfeller svært uheldig.

Kommersielle hensyn, eller hensynet til finansieringsselskapene, bør reguleres av markedsmekanismer framfor hjelp til å selekttere kundene. Det bør koste disse selskapene dyrt å yte lån til personer og virksomheter med et stort tapspotensiale. Dermed kan det hende at det ikke er alle gjeldsforhold som skal gå til tvangsinndrivelse med hjelp av det offentlige. Det er ikke lov å tvangsinndrive spillgjeld, og en kan tenke seg begrensede muligheter for å tvangsinndrive finansiering/gjeld som ligner et "vågelig foretagende".

Personer med vesentlige gjeldsproblemer er en så utsatt gruppe at de på lik linje med sosialklienter, pleietrengende, kriminelle, osv. bør kunne få bistand fra offentlige myndigheter. Bistanden bør være noe mer enn muligheten for å avslå ytterligere gjeld, og mer i nærheten av den veiledningsplikt som f.eks. følger av lov om tvangsfullbyrdelse.

Personvernens hensynet

Kredittopplysninger er basert på samtykke. Vi er av den oppfatning at dette samtykket bare må kunne regnes som frivillig når det gjelder mindre viktige gjeldsposter, til forbruk, og ikke til f.eks. huslån. De fleste vil oppleve samtykke som tvang når finansieringen er viktig for livsopphold.

Med større mobilitet og globalisering utfordres identitetskontrollen. Dette peker i retning av at viktige registre blir forvaltet av offentlig virksomhet.

Hvem skal ha tilgang til registeret?

Opplysninger fra et offentlig gjeldsofferregister bør bare gis der det er grunn til å tro at lånesøker påføres et vesentlig velferdstap ved å øke sin gjeld ytterligere. Dette vil lett kunne oppfattes som en "svarteliste", men det er viktig å presisere at formålet er å forhindre at noen kommer i en varig økonomisk krise og ikke at kredittyter skal risikere tap.

Organisering

Et gjeldsofferregister bør være en offentlig oppgave, idet det må oppfattes like inngripende som tvangsfullbyrdelse. Kredittopplysninger er p.t. for strengt regulert hos namsmannen. Det er bygd på samtykke, og for øvrig er det konsesjonsbelagt og kommersiell virksomhet.

Ytterligere innspill

Framfor gjeldsregistrering kan det også tenkes en strengere regulering av finansvirksomhet som gir "ublu inntekter" og lettvinne lån uten tapsrisiko, sette krav til maksimale rentesatser og vurdere omfanget av straffegebyr for manglende betalingsevne/vilje. Markedsføringen av disse finansieringstilbudene kan også reguleres strammere.

En uheldig side ved gjeldsofferregister er en mulig framvekst av "svartebørs" fordi gjeldsofrene da vil søke finansiering gjennom uregulerte gjeldsforhold/finansforetak.

Oppsummering

Vi anbefaler ikke et gjeldsregister, men ønsker et gjeldsofferregister organisert innen offentlig sektor.

DEL II:

Departementet ber om synspunkter på spørsmålet om det bør etableres et sentralt register over privatpersoners gjeld i Norge. Kredittopplysningen vil bare omfatte visse opplysninger om inntekt, eiendom, betalingsanmerkninger mv.

Innledningsvis vil vi bemerke at vi ser det positivt at det nå vurderes hvorvidt det skal etableres et sentralt gjeldsregister i Norge. Vi ser behovet for et slikt register både fra låntagere og også fra kredittinstitusjonenes side.

Hovedfokus med et gjeldsregister må være å unngå at personer som allerede har en anstrengt økonomi ikke får mulighet til å ta opp ytterligere gjeld før de har en kontrollert lånemasse. Derfor bør bruken av dette registeret utformes på en slik måte at belastningen for denne gruppe mennesker ikke blir ytterligere forsterket, og oppleves stigmatiserende. Det er et viktig aspekt som må ha en sentral plass i vurderingen.

Følgende spørsmål bes særlig vurdert:

1. Behovet for et gjeldsregister

Spørsmålet her er i hvilken utstrekning mislighold av gjeld kan antas å ha sammenheng med at den totale gjeldsbyrden har blitt for høy som følge av uoppgitt gjeld.

Brukerne

Det er sikkert en sammenheng her for en del mennesker som tilslutt opplever at låneforpliktelsene blir for høye og som ikke er i stand til å nedbetale samtlige lån. Det ser vi mange eksempler på ved f.eks søknader om gjeldsordning.

Det er nok også flere årsaker til at folk ikke oppgir samtlige låneopptak ved søknad om nye forbrukslån. I endel tilfeller er det nok slik at de har så ustrukturert økonomi at de ikke vet hvor mange lån de til enhver tid har. Mange vil nok også "glemme" å påføre samtlige lån på lånesøknaden i redsel for at de da får avslag på søknaden om det nye lånet. Enkelte vil nok også hevde at det ikke er relevant for søknaden, de har kontroll på sin økonomi og vil selv velge hvor mye de vil bruke av sine inntekter til å betjene gjeld. Felles for denne gruppen er nok ønsket om at de selv kan kontrollere hvor mye informasjon bankene og andre utlånsinstitusjoner skal få.

Denne gruppen har et stort behov for å kunne få innvilget nye forbrukslån som ofte brukes til å nedbetale gammel gjeld og på den måten "holder skuta flytende". For enslige forsørgere med små barn, vil konsekvensen av avslag kanskje gi en større negativ konsekvens ved at de da ikke er i stand til å betale løpende utgifter som husleie, strøm, barnehage, sfo o.l. Det kan da være barn som blir skadelidende.

Uavhengig av årsaker til hvorfor folk ikke oppgir total gjeldsbyrde så vil et gjeldsregister kunne være en god hjelp for å unngå at ytterligere lån blir innvilget. Generelt sett er det et gode at flest mulig unngår for høy total gjeldsbelastning over tid. Et gjeldsregister vil kunne kunne stoppe låneiveren til denne gruppen. Totalbelastningen vil bli mindre og på sikt er nok det oftest det beste for brukerne selv om det nok kan oppleves som akutt krise å ikke få innvilget nye lån som løser de økonomiske problemene til tross for at dette er en kortsiktig tankegang.

Utlånsinstituttet

For bankene og finansieringsselskapene vil nok at gjeldsregister være et udelt gode. Vi forstår god behovet for et register her, ønsket om å luke ut dårlige kunder er nok god motivasjon. Hvorvidt tapsprosenten på 4,4 vil bli ytterligere redusert vil tiden vise. Ved en strengere utlånsnorm vil kanskje profitten likevel ikke øke. Dette fordi de øvrige lånene som har sikkeret i f.eks. bolig har en mye lavere rente og gir mindre profitt enn rene forbrukslån.

Det hadde vært nyttig om rapporten hadde gitt noe informasjon om hvorvidt sentrale betalingsregistre i de landene omtalt i rapporten har gitt en ønsket reduksjon i antall forbrukslån og eller eventuelt mislighold av slike lån. På den måten kunne en sett en klarere sammenheng (eller ikke) mellom sentrale gjeldsregistre og størrelsen/hyppigheten på misligholdte forbrukslån.

Det hadde også vært nyttig å vite noe om rentesatsene på forbrukslån i de omtalte land i rapporten. Forbrukslån med over 30% rente er etter vårt syn helt over grensen på hva som er forsvarlig å tilby kunder. Mange av lånekundene i denne gruppen er ressursvake og har manglende forutsetninger for å se helheten i hvor mye de må betale tilbake i form av renter og omkostninger i tillegg til lånebeløpet.

2. Personvern hensynet

Etter vårt syn har rapporten tatt opp i seg aktuelle spørsmål når det gjelder personvern hensynet. Det som er sentralt er nettopp innsyn, fullstendighet og diskresjon.

Jo mer oppdatert og helhetlig et slikt register er jo mer verdifullt er det for brukerne av registeret. Det er ønskelig med en oversikt over brukernes totale gjeld, med unntak av private gjeldsforhold som ikke naturlig hører hjemme i et slikt register. Det kan stilles spørsmål om det skal settes en beløpsgrense slik at gjeld kun over f.eks. kr 10 000,- skal meldes inn. Dette for å unngå unødvendig oppdatering av mindre låneforhold. Mindre beløp vil heller ikke i de fleste tilfeller være avgjørende for personers totale låneforpliktelser.

Det må stilles store krav til registerets korrekthet. Det er viktig at registeret gir et riktig bilde av personers totale gjeldsmasse og det er nok da ønskelig med en hyppig oppdatering f.eks. en gang i uken for å få et så riktig bilde som mulig.

Det må også være enkelt for innregistrerte å sjekke at opplysningene er riktige og det må være et godt nok mottak for henvendelser fra innregistrerte. Videre er det stort behov for at

uriktige opplysninger rettes i løpet av kort tid slik at registeret gir den nødvendige tryggheten for de som er registrert her.

I det låneforholdet er oppgjort bør opplysningene slettes så snart som mulig. Det vises her til den danske modellen som synes å ha et godt system.

3. Hvem skal ha tilgang til registeret

I tillegg til profesjonelle långivere bør de offentlige etater som har nytte av det kunne ha tilgang til registeret. Det tenkes her særlig på politiet, namsfogder og øvrige namsmenn som vil ha stor nytte av å kunne få en totaloversikt over personers låneforhold. Det vil særlig være viktig ved søknader om gjeldsordninger og også ellers i de tilfelle personer henvender seg til vår etat og ber om vår bistand til å ordne opp i deres økonomiske forhold.

En bør nok være forsiktig med å gi samtlige aktører i markedet tilgang til registeret, f.eks. strømleverandører, telefonselskaper og lignende. Dette fordi det er en nær sammenheng mellom betalingsanmerkninger og dyre tjenester. For mennesker med en allerede anstrengt økonomi er det ekstra belastende alltid å måtte kjøpe den dyreste strømmen, tegne dyreste forsikringer, telefontjenester for å nevne noe.

4. Organisering

Etter vårt syn vil det ideelle være at selskapet er en offentlig virksomhet. Dette utfra et nøytralitetsperspektiv og sikring av personvernet for registrerte personer.

Et godt alternativ er et privat selskap f.eks. etter svensk modell underlagt konsesjonsplikt.

Med hilsen

SØNDRE BUSKERUD POLITIDISTRIKT

Christine Fossen

Politimester

Saksbehandler:

Reidar Foss

lensmann

Tlf: 32792570